гр. София 1756, ул.Лъчезар Станчев 5, Sopharma Business Towers, сграда Б, ет. 12
Тел.: 02 810 00 71; ЕИК: 175804945, Email: **info@bakep.org**
http://www.bakep.org

Българска асоциация на консултантите по европейски програми /БАКЕП/

Изх.№ 19-БП-ДР/17.07.2026 г.

ДО:
Г-Н КИРИЛ ТЕМЕЛКОВ
ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР НА ЕНЕРГЕТИКАТА
СТРУКТУРАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ДОКЛАДВАНЕ
МИНИСТЕРСТВО НА ЕНЕРГЕТИКАТА

ОТНОСНО: ПРАВНОТО И СЧЕТОВОДНОТО ОСНОВАНИЕ РАЗХОДИТЕ, КОИТО ФОРМИРАТ ЦЕНАТА НА ПРИДОБИВАНЕ НА КОНКРЕТНО СЪОРЪЖЕНИЕ ЗА СЪХРАНЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ, ДА БЪДАТ ПЛАНИРАНИ, ОТЧИТАНИ И ВЕРИФИЦИРАНИ ПО БЮДЖЕТЕН РЕД „РАЗХОДИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ДМА“ ПО ПРОЦЕДУРИ: BG-RRP-4.0034 RESTORE; BG-RRP-4.032 - "ПОДКРЕПА НА НОВИ МОЩНОСТИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И СЪХРАНЕНИЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ С ИНСТАЛИРАНА МОЩНОСТ ОТ 200 KW ДО 2 MW" (ПОКАНА 1) ; BG-RRP-4.033 - "ПОДКРЕПА НА НОВИ МОЩНОСТИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И СЪХРАНЕНИЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ С ИНСТАЛИРАНА МОЩНОСТ НАД 200 KW" (ПОКАНА 2)“.

ПИСМО – ПРАВНО СТАНОВИЩЕ

относно бюджетната и счетоводната квалификация на цената на придобиване на ДМА

КЛЮЧОВ ПРАВЕН ИЗВОД

Когато договорът има за предмет придобиването „до ключ“ на едно функционално завършено съоръжение за съхранение и отделните доставки, монтажни, строителни, инженерни, изпитвателни и пускови дейности са пряко необходими за привеждането му в местоположението и състоянието, в което то може да работи по предназначение, тези стойности са елементи от цената на придобиване на ДМА. Планирането им в един бюджетен ред за конкретния ДМА отразява икономическото съдържание на една инвестиционна операция, при запазена пълна аналитична и документална проследимост.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ТЕМЕЛКОВ,

Във връзка с изпълнението и финансовото отчитане на посоченото предложение за изпълнение на инвестиция представяме настоящото становище относно правилното бюджетно и счетоводно третиране на разходите, формиращи първоначалната стойност на съоръжението за съхранение на електрическа енергия („ССЕЕ“, „BESS“ или „Активът“). Становището е относимо към хипотезата, при която инвестицията в изграждане на съоръжение се изпълнява чрез договор, който обхваща целия жизнен цикъл на един обект/съоръжение от първоначалните проучвания, през проектирането и самото строителство до въвеждането в експлоатация, вкл.инженеринг, доставка, строителство, монтаж, интеграция, изпитване и въвеждане в експлоатация („EPC/до ключ“), а крайният договорен резултат е единно, работещо и въведено в експлоатация съоръжение.

Използваното **понятие „Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА)“, посочено в т.1 на раздел 14.2. Допустими разходи от Условията за кандидатстване по процедурата**, има точно счетоводно съдържание: покупната цена и всички разходи, които съгласно приложимите счетоводни стандарти са пряко относими към привеждането на конкретния актив до необходимото местоположение и състояние за работа по предназначение. Не се поддържа, че всеки формално допустим разход по т. 14.2 автоматично е ДМА; поддържа се, че всеки разход, който по закон и счетоводен стандарт е част от цената на придобиване на ДМА, следва да бъде класифициран и в бюджета като разход за придобиване на същия конкретен ДМА.

I. ФАКТИЧЕСКА ОСНОВА И ПОСТАВЕН ПРАВЕН ВЪПРОС

1. В бюджета на ПИИ е предвиден един конкретен инвестиционен резултат – изграждане, доставка, монтаж, интеграция, изпитване и въвеждане в експлоатация на ССЕЕ с определена мощност, използваем енергиен капацитет и технически характеристики.

2. Изпълнението е организирано като EPC/„до ключ“ или като комплексен процес. Договорната престация не се изчерпва с продажба на отделни батерийни контейнери или компоненти или съответно изграждането на съоръжението не се състои само в закупуване на неговите компоненти, а обхваща цялостното привеждане на системата в състояние на годен за експлоатация енергиен обект.

3. Единната договорна цена може да бъде детайлизирана в количествено-стойностна или ценова разбивка на оборудване, мобилизация, земни работи, конструкции, електрически и монтажни работи, системи за управление, проектиране, изпитване и пуск. Разбивката изпълнява функция на одитна следа, но не променя единния предмет и икономически резултат.

4. Стойностите, които по приложимите счетоводни стандарти се капитализират в първоначалната стойност на ССЕЕ, могат законосъобразно да бъдат заложени и верифицирани по бюджетен ред „Разходи за придобиване на ДМА“, въпреки че част от фактическите операции имат технически характер на монтаж или СМР.

Обобщено становище

При посочените факти общият бюджетен ред за конкретния ДМА съответства на Условията за кандидатстване, на принципа за предимство на съдържанието пред формата и на правилата за първоначална оценка на ДМА, при условие, че се поддържа аналитична разбивка, доказваща реалността, пазарната стойност, пряката относимост и спазването на специалните лимити.

II. ПРИЛОЖИМА ПРАВНА РАМКА

1. Национален и процедурен режим

- Регламент (ЕС) 2021/241 за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост;
- Постановление № 114 на Министерския съвет от 8 юни 2022 г.;
- Условията за кандидатстване и Условията за изпълнение по процедура BG-RRP-4.0034 RESTORE;
- договорът за финансиране, одобреният бюджет и одобреното ПИИ;
- Законът за счетоводството и приложимите счетоводни стандарти – СС 16 или МСС 16;
- правилата за документална обоснованост, аналитично отчитане, липса на двойно финансиране и добро финансово управление.

2. Систематично тълкуване

Условията за кандидатстване изрично препращат към приложимите счетоводни стандарти при включването на придобитите активи в активите на предприятието. Поради това съдържанието на категорията „разходи за придобиване на ДМА“ следва да се определи чрез Закона за счетоводството и СС 16/МСС 16. Административната практика може да уточнява представянето и одитната следа, но не може да промени нормативното съдържание на цената на придобиване.

III. УСЛОВИЯТА ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ ДОПУСКАТ БЮДЖЕТИРАНЕ ПО ИКОНОМИЧЕСКАТА СЪЩНОСТ НА ПРИДОБИВАНИЯ АКТИВ

1. Точка 14.2 съдържа допустими категории, а не забрана за капитализиране

Точка 14.2 изброява като допустими разходи за придобиване на ДМА, ДНА, СМР, инженерно-технически услуги по проектиране, присъединителни съоръжения и такси. Изброяването определя кръга на разходите, които могат да участват в изграждането на инвестицията. То не съдържа правило, че една операция, квалифицирана технически като монтаж или СМР, трябва винаги да бъде отделена от стойността на актива, дори когато счетоводният стандарт изисква капитализирането ѝ.

Условията изискват всички посочени разходи да са необходими и пряко свързани с изграждането съоръжение. Именно пряката необходимост за придобиването и привеждането в работно състояние е критерият, по който СС 16 и МСС 16 включват разхода в цената на придобиване.

2. Условията изрично възприемат счетоводния критерий

Дълготрайните активи трябва да бъдат амортизируеми и включени в активите на предприятието съгласно приложимите счетоводни стандарти. Следователно както признаването на актива, така и неговата първоначална стойност следват счетоводните правила. Не би било последователно разходът да е част от счетоводната стойност на ДМА, но за бюджета да се третира като несвързана самостоятелна услуга.

3. Предметът на подкрепата е изграден и въведен в експлоатация актив

Процедурата предоставя CAPEX подкрепа за изграждане и въвеждане в експлоатация на самостоятелни съоръжения за съхранение. Условията за изпълнение изискват придобитото оборудване да бъде доставено, инсталирано, тествано и пуснато в експлоатация. Финансираният резултат е завършен функционален актив, а монтажът, интеграцията, изпитванията и пускът са част от самото му придобиване.

4. Бюджетът е предварителна оценка

Съгласно Условията за изпълнение бюджетът е предварителна оценка на допустимите разходи, необходими за постигането на проекта. Верификацията се извършва върху действително изпълнени дейности, удостоверени резултати и реално извършени разходи. Бюджетният ред трябва да представя вярно инвестиционния обект и максималната му допустима стойност, без да подменя счетоводната природа на операцията.

4. Изисквания на Раздел 14 от Условията за кандидатстване:

- Всички посочени т. 14.2 разходи са обобщени с изричното изискване да са необходими и пряко свързани с **изграждането** съоръжение, като в поле важно те са определени като „разходи **за изграждане**“ на съответното съоръжение, т.е. Условията за кандидатстване отчитат счетоводната специфика на актива.
- Формулировката на подточка 1 от т. 14.2 е разходи **за придобиване** на дълготрайни материални активи (ДМА) а не разходи за закупуване или съответно доставка на ДМА. Формулирането на разхода следва счетоводните стандарти. Съгласно раздел „Компоненти

на цената на придобиване“ от МСС 16, придобиването включва не само покупната цена, но и всичко което е необходимо привеждането му в състояние и за неговата експлоатация по начина, предвиден от ръководството, както и създаването на активa.

Съгласно МСС 16 активът може да бъде придобит и чрез неговото създаване (строителство)

- Съгласно т. 14.1, подточка 3), разходите следва да са в съответствие с видовете разходи, включени в договора за финансиране с крайния получател. По посоченото условие е подходящо да се уточни следното:

  Съгласно чл. 3.4. от Договора за финансиране, част от приложенията към него е Приложение I: **Описание на Предложението** за изпълнение на инвестиция (**Формуляр за кандидатстване**, подаден в ИСМ-ИСУН 2020, раздел НПВУ). Видно от посочената клауза приложение към договора е целият Формуляр за кандидатстване, а не само раздел 7 „Бюджет“. В допълнение към всеки бюджетен ред е налице поле „Детайли“, в което се посочва дейността по проекта, за която се извършва разхода. Предвид обстоятелството, че технически не е възможно в полето на бюджетния ред да се посочат всички допустими компоненти на разхода за придобиване на актива, то при преценка на допустимостта на разходите следва да се съобрази и изложеното в Раздел „План за изпълнение/Дейности по проекта“ и поле „Детайли“ на бюджета, както и в останалите раздели на Формуляра. В противен случай условието няма да се спази в пълнота.

IV. СЧЕТОВОДНА КВАЛИФИКАЦИЯ: МОНТАЖЪТ, СМР И ИНЖЕНЕРНИТЕ РАЗХОДИ МОГАТ ДА БЪДАТ ЧАСТ ОТ ЦЕНАТА НА ПРИДОБИВАНЕ НА ДМА

1. Предимство на съдържанието пред формата

Чл. 26, ал. 1, т. 8 от Закона за счетоводството изисква сделките и събитията да се отразяват съобразно тяхното съдържание, същност и икономическа реалност. При ЕРС договор икономическата реалност е придобиване на работеща система, а не потребление на отделни услуги без остатъчна стойност.

Наименованието „земни работи“, „конструкции“, „електро“, „монтаж“ или „проектиране“ в КСС описва технологичната операция. То не решава счетоводния въпрос дали стойността е текущ разход или се капитализира. Решаващо е дали операцията е пряко необходима за придобиването и работоспособността на актива.

2. СС 16 – първоначална оценка

СС 16 определя, че първоначалната стойност на ДМА включва покупната цена и всички преки разходи. Като преки разходи стандартът изрично посочва подготовката на обекта и терена, първоначалната доставка и обработка, монтажа, контролните и предпусковите периоди, привеждането на актива в работно състояние и възнагражденията на архитекти, инженери и други специалисти, свързани с проекта, изграждането, доставката, монтажа и въвеждането в употреба.

> *Монтажът не е „добавка“ към ДМА, а нормативно посочен елемент от неговата цена на придобиване, когато е необходим за работата му по предназначение.*

3. МСС 16 – същият принцип при прилагане на МСФО

МСС 16 включва в себестойността разходите, пряко относими към довеждането на актива до местоположението и състоянието, необходими за функционирането му по намерението на ръководството. Сред примерите са подготовката на площадката, монтажът и сглобяването, както и изпитването за правилно функциониране.

4. Критерии за капитализиране

- разходът е свързан с конкретно идентифицирано ССЕЕ и не е общ административен разход;
- без него съоръжението не може да бъде доставено, монтирано, интегрирано, изпитано или въведено в експлоатация;
- резултатът не носи самостоятелна икономическа изгода извън ССЕЕ;
- разходът е включен в единния предмет и цена на ЕРС договора или е пряко относим към него;
- разходът възниква преди активът да бъде готов за употреба и не е текуща поддръжка;
- стойността е документално обоснована, пазарна и аналитично проследима.

5. Счетоводен модел

По време на изграждането стойностите се натрупват по аналитична сметка „ДМА в процес на придобиване/изграждане“ за конкретния проект. След завършването, успешните изпитвания и готовността за употреба натрупаната стойност се прехвърля към съответната група ДМА. При съществени компоненти с различен полезен срок може да се приложи компонентен подход, без да се променя единството на инвестиционния обект за целите на процедурата.

V. ЕРС ДОГОВОРЪТ ОБОСНОВАВА ЕДИН БЮДЖЕТЕН РЕД ЗА ЕДИН ФУНКЦИОНАЛЕН АКТИВ

1. Единство на предмет, цена, отговорност и приемане

При ЕРС модела изпълнителят поема резултатно задължение да предаде съоръжение с договорените параметри и функционалност. За възложителя отделните операции не са самостоятелно използваеми придобивки. Той не закупува земни работи или монтаж като независим продукт; придобива ССЕЕ, за чието създаване тези операции са технически необходими.

Единната операция се характеризира с един договорен предмет, една обща или интегрирана цена, единна отговорност, окончателно приемане след системни тестове, гаранции за цялото съоръжение и плащания, обвързани с резултати. Тези белези подкрепят квалификацията на пряко капитализируемите стойности като цена на придобиване на ДМА.

2. КСС не създава автоматично отделни бюджетни обекти

КСС е инструмент за техническа, ценова и одитна прозрачност. Тя позволява проверка на количествата, пазарността и изпълнението. Аналитичната позиция не се превръща автоматично в самостоятелен актив или услуга, когато е включена в обща цена и няма самостоятелно предназначение.

3. Не се финансира „част от актив“

Бюджетният обект е завършеният актив. Доставката, монтажът, конструктивната основа, електрическата интеграция и изпитванията са стойностни елементи на придобиването му. Това е логиката, по която цената на изградено съоръжение включва монтажа и необходимите строителни и инженерни дейности.

4. Общите инвестиционни разходи обхващат пряко капитализируемите разходи

Когато националните счетоводни правила включват монтаж, подготовка на площадката, инженерни дейности и изпитвания в първоначалната стойност на актива, включването им в реда за ДМА не разширява допустимия обхват. То представя инвестиционния разход съобразно приложимото право.

VII. ПРАКТИКА ПО ИНВЕСТИЦИОННИ ПРОЦЕДУРИ И ФУНКЦИОНАЛЕН ПОДХОД

Утвърдената логика при процедури за инвестиционна подкрепа е бюджетният ред за ДМА да посочва конкретния придобиван актив и неговата цена на придобиване, а не произволно отделена част. Така се осигурява връзка между бюджета, договора, приемането, инвентарната/компонентната карта, амортизационния план и проверката на място.

Когато има няколко самостоятелни актива или самостоятелни строителни резултати, те се индивидуализират. Но когато предметът е един интегриран актив и разходите се капитализират в него, отделянето на монтажа като самостоятелен бюджетен обект би разкъсало връзката между бюджета и счетоводното признаване.

Националната отчетна практика също третира разходите за строителство, инженерни съоръжения, доставка и монтаж, проектиране и други преки разходи като елементи на инвестициите в ДМА, за разлика от текущата поддръжка. „Придобиване на ДМА“ е процес на създаване и привеждане в употреба, а не само покупка на готова вещ.

1. Последователна административна практика: бюджетира се завършеният и функционален актив

Практиката на структурите и управляващите органи по процедури за инвестиционна подкрепа последователно изхожда от това, че предмет на бюджетиране и последваща проверка е конкретно идентифицираният придобиван актив – машина, съоръжение, линия, система, сграда или друг самостоятелен инвестиционен резултат – в състояние, в което може да изпълнява предназначението си. Бюджетният ред не следва да представя отделна технологична операция или физическа част, която сама по себе си не е годна за използване, не може да бъде приета като завършен резултат и не може да изпълни целите и индикаторите на инвестицията.

Това разбиране произтича и от типичните изисквания придобитият актив да бъде реално доставен, инсталиран, тестван и пуснат в експлоатация, да бъде включен в активите на предприятието и да остане свързан с подпомаганата инвестиция за определения период на устойчивост. Тези изисквания могат да бъдат изпълнени за завършен и индивидуализируем актив, но не и за изолирана част от него, която няма самостоятелна функционалност.

Поради това в процедурната практика „конкретен актив“ не означава единствено фабрично доставеното оборудване. Означава целия икономически ресурс в готово за употреба състояние, включително капитализируемите разходи за доставка, монтаж, инсталиране, окомплектоване, изпитване и въвеждане в експлоатация. Отделните стойностни компоненти се доказват аналитично, но бюджетният обект остава завършеният актив.

2. Официални разяснения по BG-RRP-3.004 „Технологична модернизация“

В официални разяснения по процедура BG-RRP-3.004 „Технологична модернизация“ СНД изрично приема, че когато кандидатът заявява разходи за доставка, монтаж, инсталиране, изпитване и въвеждане в експлоатация на оборудване, машини или съоръжения, тези разходи трябва да бъдат включени в общата стойност на съответните активи, посочени в бюджета.

Същото разяснение свързва бюджетната структура с крайния инвестиционен резултат: всяко придобито оборудване трябва до края на проекта да бъде реално доставено, инсталирано, тествано и пуснато в експлоатация и да бъде включено в активите на предприятието съгласно приложимите счетоводни стандарти. Следователно приложената административна логика е, че монтажът и пускът не са отделен бюджетен продукт, а част от стойността на завършения придобиван актив.

3. Потвърждение в практиката по ПКИП 2021–2027

Особено релевантна е и по-новата практика по процедура BG16RFPR001-2.004 „Енергийна ефективност и използване на енергия от възобновяеми източници в предприятията“. В официалните разяснения е прието, че когато за въвеждането в експлоатация на актив, оборудване или съоръжение са необходими съпътстващи услуги, спомагателни материали или СМР за окомплектоване и/или монтаж на инвестицията като работеща система, те са допустими, като се предвиждат и включват в стойността на единичния разход за съответния актив, оборудване или съоръжение.

Тези разяснения са по други процедури и не са формално задължителен прецедент за RESTORE. Те обаче представляват последователна административна практика на органи, управляващи национални и европейски инвестиционни инструменти, и са убедителен източник за еднакво тълкуване на общите понятия „придобиване на ДМА“, „обща стойност на актива“, „монтаж“ и „въвеждане в експлоатация“.

4. Изрична инструкция на друг управляващ орган: монтажът може да е СМР, но стойността му се отчита в инвестицията и ДМА

Особено относима практика представлява предоставената визуална инструкция по процедура BG16RFPR001-2.004 „Енергийна ефективност и използване на енергия от възобновяеми източници в предприятията“, администрирана от Управляващия орган на Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ към Министерството на иновациите и растежа. Материалът разглежда точно същия практически казус – батерии и инвертори, за чието придобиване са необходими монтаж, фундаменти, кабелни трасета, монтажни конструкции, преустройства и присъединяване към електроенергийната система.

Инструкцията провежда ясно разграничение между естеството на извършваната операция и бюджетно-счетоводното третиране на нейната стойност:

- батериите и инверторите са определени като машини и съоръжения – дълготрайни материални активи/оборудване, които сами по себе си не представляват строеж;
- монтажът и присъединяването могат по техническото си съдържание да попадат под СМР, включително при изграждане на фундамент, кабелни трасета, монтажни конструкции, преустройства и електрическо присъединяване;
- независимо от това инвестицията по групата се отчита като доставка и монтаж на оборудването, като на реда за инвестицията се включват и монтажните дейности и присъединяването;
- активите се придобиват като ДМА, а необходимата строителна и монтажна документация доказва изпълнението и окомплектоването на инвестицията, без да превръща всяка СМР позиция в самостоятелен бюджетен актив.

Тази инструкция е пряко релевантна към разглеждания казус, защото потвърждава основния принцип: една дейност може да бъде СМР по ЗУТ и по техническия начин на изпълнение, но нейната стойност да бъде неразделна част от цената на придобиване на оборудването/ДМА. Следователно терминът „СМР“ не е самостоятелно и достатъчно основание стойността да бъде извадена от бюджетния ред на актива. Определящи са крайният инвестиционен резултат, функционалната неразделност и счетоводното капитализиране.

Фигура 1. Инструкция по група технология 15 „Батерии и инвертори“ – разграничение между оборудване, СМР и отчитане на инвестицията.

Извод от описаната аналогична практика: когато СМР не създават отделна сграда или самостоятелно инженерно съоръжение, а обслужват монтажа и присъединяването на оборудване, придобивано като ДМА, стойността им може да следва инвестицията и актива. Отделното документиране на СМР осигурява контрол и одитна следа, но не налага отделен бюджетен ред.

Материалът е по друга процедура и по различен режим на държавна помощ, поради което не представлява формално обвързващ прецедент за СНД по RESTORE. Той обаче има висока аналогична и тълкувателна стойност: произхожда от друг национален управляващ орган, отнася се до същия вид технологични активи и прилага общите правила на Закона за счетоводството и счетоводните стандарти, покрива изискванията на инвестиционните помощи. Различното третиране на идентична икономическа операция следва да бъде специално мотивирано с конкретна разпоредба на Условията по RESTORE.

5. Разграничение: СМР като самостоятелен актив и СМР като част от цената на друг актив

СМР не представляват еднородна счетоводна и бюджетна категория. Правилната им квалификация зависи от икономическия резултат, който създават. Едни и същи по техническо естество строителни или монтажни операции могат да имат различно бюджетно третиране според това дали водят до самостоятелен актив, или единствено привеждат друг актив в работно състояние.

- СМР като самостоятелен актив: когато резултатът е отделна сграда, отделно инженерно съоръжение, самостоятелна площадкова инфраструктура или друг строителен обект, който може да бъде индивидуализиран, приет и въведен в експлоатация отделно, има собствено предназначение, собствен полезен срок и самостоятелно счетоводно признаване, е обосновано той да бъде заложен в отделен бюджетен ред за СМР или за съответния самостоятелен ДМА.

• СМР като част от друг актив: когато земните работи, фундаментите, опорните конструкции, вътрешните кабелни трасета, електрическите връзки, монтажът и окомплектоването нямат самостоятелно предназначение и се извършват единствено за инсталирането и функционирането на конкретно оборудване или система, тяхната стойност е неразделен пряк разход за придобиване на този актив и следва неговото бюджетно и счетоводно третиране.

Определящият тест не е дали конкретната работа попада в строителната терминология на „СМР“, а дали резултатът може самостоятелно да бъде използван и да генерира икономически ползи. Ако без BESS оборудването фундаментът, кабелната връзка или монтажната конструкция не изпълнява самостоятелна стопанска функция, а без съответната работа BESS не може да бъде пуснат в експлоатация, налице е един функционален актив и една цена на придобиване.

6. Следствие за ССЕЕ по RESTORE

При ССЕЕ предметът на подкрепата и индикаторът са свързани с нов използваем енергиен капацитет на изградено, присъединено и функциониращо съоръжение. Отделна доставка на батерийни контейнери, отделен фундамент или отделна монтажна операция не постига този резултат. Той се постига едва след физическото и електрическото интегриране, изпитване и въвеждане в експлоатация на системата като цяло.

Ето защо, когато спорните СМР са изпълнени за конкретното ССЕЕ, не могат да бъдат използвани независимо, още повече ако включени са в единния ЕРС предмет и цена и се капитализират в първоначалната стойност на съоръжението, правилното третиране е включването им в бюджетния ред за придобиване на съответния ДМА. Отделен ред би бил оправдан само ако резултатът представлява действително самостоятелен строителен актив или се финансира от изцяло със средства на КП и е необходимо ясно разграничаване на разходите финансирани по МВУ.

> **Обобщение на практиката:** при процедурите за инвестиционна подкрепа бюджетният ред следва завършения, индивидуализируем и годен за употреба актив. Съпътстващите монтажни и строителни дейности се включват в неговата стойност.

VIII. ОТНОСНО ОФИЦИАЛНОТО РАЗЯСНЕНИЕ ЗА ОТДЕЛНИТЕ БЮДЖЕТНИ РЕДОВЕ

В отговор по т. 10 от публикуваните въпроси и отговори по процедурата СНД е дала следното официално указание, което следва да бъде приложено в неговата цялост и чрез съгласувано тълкуване на бюджетната и счетоводната квалификация на конкретния разход:

> *„**Принципно** отделните видове разходи следва да бъдат обособени в отделни бюджетни редове и съответно при извършването им трябва да бъдат отразени в счетоводната документация по начина, по който са били бюджетирани. По изключение, доколкото софтуерът е интегрирана и неразделна част от съответното съоръжение и доставчикът няма отделна цена за него, софтуерът може и да не се обособява в отделен бюджетен ред, но това трябва да бъде отразено по същия начин и в счетоводната документация при изпълнението на проекта.“*

Посоченият отговор не установява, че всяка техническа операция, всяка позиция от КСС или всяка дейност, която по строително-техническата терминология може да бъде определена като СМР, представлява непременно самостоятелен „вид разход“. Отговорът изисква отделяне само след като предварително е установено, че действително са налице отделни по икономическа, договорна и счетоводна същност разходи.

1. Съдържание на понятието „отделни видове разходи“

Понятието „отделен вид разход“ следва да се определя според икономическия резултат и счетоводното му третиране, а не единствено според използвания технологичен способ. Самостоятелен вид разход е налице, когато разходът има отделен предмет и резултат, може да

бъде придобит, приет и използван независимо, формира самостоятелен актив или услуга и се признава отделно в счетоводството. Типичен пример са СМР, с които се изгражда самостоятелна сграда или отделно инженерно съоръжение със собствено предназначение, полезен срок и счетоводна стойност.

Обратно, когато дадена работа е само необходим етап от придобиването на друг актив, няма самостоятелно предназначение и не създава отделен икономически резултат, тя не е „отделен вид разход“ спрямо този актив. Тя е съставен елемент на единния разход за неговото придобиване.

2. Монтажното СМР е част от разхода за придобиване на ДМА

В конкретната хипотеза спорните строително-монтажни дейности се извършват единствено за позиционирането, закрепването, електрическото свързване, интеграцията, изпитването и въвеждането в експлоатация на конкретното ССЕЕ. Те не могат да бъдат използвани независимо от системата, не генерират самостоятелни икономически ползи, не се заприхождават като отделен актив и са необходими, за да бъде ДМА приведен в състояние, в което може да работи по предназначение.

Поради това, независимо че част от операциите имат техническия характер на СМР, техният икономически и счетоводен характер е на пряк разход за придобиване на ДМА. Съгласно СС 16 и МСС 16 монтажът, подготовката на площадката, инсталирането, интеграцията и изпитването се включват в първоначалната стойност на актива, когато са пряко необходими за неговото функциониране. Следователно „видът разход“ в разглеждания случай е придобиване на ДМА, а монтажното СМР е елемент от стойността на този разход, а не паралелен самостоятелен разход.

- монтажното СМР няма самостоятелна употреба извън конкретното съоръжение;
- не се приема и не се въвежда в експлоатация като независим инвестиционен резултат;
- не се завежда в отделна инвентарна карта като самостоятелен актив;
- стойността му се натрупва по аналитичната сметка за придобиване/изграждане на съответния ДМА;
- след завършването му стойността се капитализира в същия актив, за чието придобиване е извършено.

3. Изискването бюджетът и счетоводството да съвпадат е изпълнено точно

Втората част на отговор № 10 изисква извършените разходи да бъдат отразени в счетоводната документация по начина, по който са били бюджетирани. Именно това е направено в настоящия случай. Още при кандидатстването е заложен един бюджетен ред за придобиването на конкретното ССЕЕ като завършен ДМА, включващ доставката, монтажа, интеграцията, изпитването и въвеждането в експлоатация. Бюджетният ред не е бил ограничен до фабричната цена на оборудването, а е обхващал пълната цена за придобиване на работещото съоръжение.

При изпълнението стойностите се отразяват по същия начин: натрупват се аналитично като разходи за придобиване на ДМА/ДМА в процес на придобиване и след достигане на готовност за употреба се включват в първоначалната стойност на съоръжението. Следователно е налице пълно съответствие между бюджета, договора, счетоводните записвания и заприходяването на актива.

Ретроспективното отделяне на монтажното СМР в друг бюджетен ред не би изпълнило по-точно указанието на СНД. Напротив, то би създало несъответствие между първоначално одобрения бюджет и счетоводната документация и би наложило изкуствено разделяне на стойност, която съгласно приложимите счетоводни стандарти се признава като единна цена на придобиване на ДМА.

4. Изключението за интегрирания софтуер потвърждава функционалния подход

Посоченото в отговор № 10 изключение за интегриран и неразделен софтуер не следва да се разбира като изчерпателно правило, приложимо единствено към софтуер. То показва възприетия от самата СНД принцип: когато даден елемент е интегриран и неразделен от съоръжението и не

представлява самостоятелна придобивка, той може да бъде включен в бюджетния ред на съоръжението, ако същото третиране е последователно приложено и в счетоводството.

По отношение на монтажа основанието е още по-пряко, защото за разлика от софтуера СС 16 и МСС 16 изрично посочват монтажа, подготовката на площадката и изпитването като примери за разходи, които формират цената на придобиване. Поради това функционалният тест за интегрираност и неразделност е изпълнен в още по-висока степен.

Условието доставчикът да няма „отделна цена“ следва да се разбира като липса на отделна самостоятелна търговска престация и отделно придобиван резултат. Аналитичната разбивка на единната ЕРС цена в КСС не е равнозначна на отделна цена за отделен актив. Тя осигурява проверимост на количествата и пазарността, без да променя единния предмет на придобиването.

5. Съгласуван извод по отговор № 10

Следователно отговор № 10 трябва да бъде приложен по следния начин: първо се установява икономическата и счетоводната същност на разхода. Ако СМР създава самостоятелна сграда или самостоятелно инженерно съоръжение, то представлява отделен вид разход и следва да бъде индивидуализирано в отделен бюджетен ред. Ако обаче СМР представлява монтаж, необходим за придобиването и работоспособността на конкретен ДМА, и стойността му се капитализира в този ДМА, то не представлява отделен вид разход, а част от разхода за придобиване на актива.

В разглеждания случай залагането на един бюджетен ред за ДМА и последващото отразяване на цялата капитализируема стойност в счетоводната документация като придобиване на същия ДМА следва точно както първото, така и второто изречение на официалния отговор: не се смесват действително отделни разходи, а единният разход е бюджетиран и осчетоводен по един и същ начин.

ПРЕДЛОЖЕНО СЪГЛАСУВАНО ТЪЛКУВАНЕ НА ОТГОВОР № 10

„Отделен вид разход“ е налице, когато има самостоятелен предмет, цена, приемане, използване и счетоводен резултат. Монтажното СМР, което е необходимо за придобиването, инсталирането и работоспособността на конкретен ДМА, не е отделен вид разход, а неразделен елемент от цената на придобиване на този ДМА. Когато пълната стойност е заложена в бюджетния ред за ДМА и при изпълнението е отразена по същия начин в счетоводната документация и в стойността на актива, указанието на СНД е изпълнено едновременно по своя текст, цел и икономическа логика.“

IX. Неизпълнение на задълженията на СНД по ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 114 на МС от 8.06.2022 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на средства на крайни получатели от Механизма за възстановяване и устойчивост

Съгласно чл. 31 от Постановлението до 14 дни от датата на сключването на договора за предоставяне на средства от Механизма структурата за наблюдение и докладване:

- организира информационна среща с крайните получатели и/или
- публикува Ръководство за изпълнение на инвестициите за запознаване с изискванията за изпълнение на инвестициите по съответната процедура, с изключение на случаите, в които получателят изрично е заявил, че няма да се възползва от тази възможност.

Практика на останалите СНД е след публикуване Ръководството за изпълнение на инвестициите е да проведат обучение на крайните получатели, на което да се разяснят условията и изискванията на СНД за допустимост на разходите и дейностите както и правилата за отчитане. Такова не е провеждано по процедурите предмет на настоящото писмо.

Същевременно не е изпълнено в пълнота и задължението за съставяне и публикуване на Ръководство. Предоставеното Ръководство за изпълнение е бланкетно и не съдържа указания, свързани със спецификата на инвестициите по процедурите. Вместо да конкретизира и детайлизира изискванията по Условията за кандидатстване и Условията за изпълнение, свързани с изпълнението на инвестицията, ръководството почти не ги засяга. Същевременно същото съдържа неотносими

към процедурите и дейностите финансирани по тях Документи за потвърждаване физическото изпълнение на дейностите по инвестицията и за доказване извършването на допустимите разходи по изпълнение на инвестицията. Ръководството не съдържа нито едно приложение. Крайните получатели са принудени да са наясно с Ръководствата, изготвени от останалите СНД и наличните към тях приложения с оглед наличие на приблизителна правна сигурност относно документирането на изпълнението.
Изложеното е комбинирано с трудна комуникация със служителите на СНД по всички канали, а именно липса на отговор на писмена комуникация в ИСУН, липса на възможност за консултация и пояснения по телефон, поради липса на контакти и информация за отговарящи за проекта лица в период от приблизително една година по време на най съществените стъпки за изпълнение на проекта.

С оглед на изложеното молим при финансово-техническата проверка и верификацията да бъде възприето следното:

1. Разходите, които по приложимите счетоводни стандарти формират първоначалната стойност на конкретното ССЕЕ, да бъдат признати по одобрения бюджетен ред „Разходи за придобиване на ДМА“;

2. Да не се отказва верификация единствено поради техническото наименование „СМР“, „монтаж“, „земни работи“, „конструкции“, „електро“ или „проектиране“ в КСС;

3. Допустимостта да се преценява според икономическата същност, пряката необходимост, договорния предмет, счетоводното капитализиране и документалната проследимост;

4. Аналитичната разбивка да служи за контрол на реалността, пазарността, лимитите и липсата на двойно финансиране, без автоматично отделяне от реда на актива;

5. При различно становище да се посочи конкретната разпоредба от Условията, ВРКП или SA.114306, която забранява капитализируемите преки разходи да бъдат бюджетирани като цена на придобиване на ДМА;

6. Да бъде приложено последователното разбиране от практиката по инвестиционните процедури, че бюджетният ред за ДМА обхваща завършения и годен за употреба актив по пълната му цена на придобиване, а СМР се отделят само когато създават самостоятелен строителен актив.

Считаме, че това тълкуване едновременно защитава законността, одитната проследимост, равното третиране и целта на инвестицията – своевременно изграждане и въвеждане в експлоатация на работещи съоръжения за съхранение.

Оставаме с уважение,
УС на БАКЕП, София, 17.07.2026 г.

Kristina Hristova Tsvetanska

Digitally signed by Kristina Hristova Tsvetanska
Date: 2026.07.17 13:39:56 +03'00'